

ATEBE

Dinî Arařtırmalar Dergisi
Journal for Religious Studies
e-ISSN: 2757-5616

ATEBE Dergisi / Journal of ATEBE

Sayı: 8 (Aralık / December 2022), 339-344

**Nesiller Arası Farklılaşma ve Din Eğitimi, yazar Hüseyin Algur
(Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2022), 144 sayfa, ISBN:**

9786258044706

*A Review of Intergenerational Differentiations and Religious Education by Hüseyin
Algur (Ankara: Pegem Academy Publication, 2022), 144 pages, ISBN:*

9786258044706

Zeynep Kaya

Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Din Eğitimi
Anabilim Dalı

Assistant Professor Dr., Social Sciences University of Ankara, Faculty of Islamic Sciences,
Department of Religious Education

Ankara, Türkiye

zeynep.kaya@asbu.edu.tr

orcid.org/0000-0002-5565-8171

ror.org/025y36b60

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Kitap Değerlendirmesi / Book Review

Geliş Tarihi / Date Received: 23 Ekim/October 2022

Kabul Tarihi / Date Accepted: 06 Aralık/December 2022

Yayın Tarihi / Date Published: 31 Aralık/December 2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık/December

Atıf / Cite as: Kaya, Zeynep. "Nesiller Arası Farklılaşma ve Din Eğitimi, yazar Hüseyin Algur (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2022), 144 sayfa, ISBN: 9786258044706". *ATEBE* 8 (Aralık 2022), 339-344. <https://doi.org/10.51575/atebe.1193457>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by iTenticate. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (**Zeynep Kaya**).

Yayıncı / Published by: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi / Social Sciences University of Ankara.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

**Nesiller Arası Farklılaşma ve Din Eğitimi, yazar Hüseyin Algur (Ankara: Pegem Akademi
Yayıncılık, 2022), 144 sayfa, ISBN: 9786258044706**

Öz

Sosyal bir yapı içerisinde yaşayan bireyin kişilik yapısı ve hayata bakış açısı gibi pek çok unsur sosyal çevresi ile etkileşimin etkisinde kalır. Dolayısıyla aynı dönemde yaşamış bireyler o dönemde geçerli olan örf, adet, değer yargıları, kültürel ve sosyal değişimler dolayısıyla kendilerine has nitelikler sergilerler. Eğitim; bireylerin düşünce, tutum ve davranışlarını belirli politik, felsefi amaçlarla şekillendirmek isteyen bir süreç olduğundan nesillerin belirli dönemlere ayrılması eğitiminin içeriğinin ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu durum din eğitimi açısından da geçerlidir. Konuyu din eğitimi açısından güncel bir yaklaşım ile ele alması dolayısıyla bu çalışmada *Nesiller Arası Farklılaşma ve Din Eğitimi* adlı eserin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Nesiller Arası Farklılık, X Nesli, Y Nesli, Z Nesli.

**A Review of Intergenerational Differentiations and Religious Education by Hüseyin Algur
(Ankara: Pegem Academy Publication, 2022), 144 pages, ISBN: 9786258044706**

Abstract

Many elements such as the personality structure of the individual living in a social structure and his/her perspective on life remain under the influence of interaction with the social environment. Therefore, individuals who lived in the same period exhibit their own characteristics due to the customs, traditions, value judgments, cultural and social changes that were valid at that time. Education; as a process that seeks to shape the thoughts, attitudes and behaviors of individuals for certain political, philosophical purposes, the separation of generations into certain periods is important in terms of determining the content and teaching methods of education. This also applies to religious education. In this study, since it deals with the subject with a contemporary approach in terms of religious education, it is aimed to evaluate the work titled *Intergenerational Differentiations and Religious Education*.

Keywords: Religious Education, Intergenerational Difference, X Generation, Y Generation, Z Generation.

Genel olarak aynı yıllarda doğmuş ve aynı çağın şartlarını paylaşmış bireyler topluluğu için kullanılan nesil/kuşak kavramı¹ sosyolojik olarak pek çok araştırmaya konu olması dolayısıyla literatürde kendine geniş bir yer bulmaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan dijitalleşmenin gençler üzerindeki etkilerini anlatmak için sıkça kullanılan “Z Kuşağı” isimlendirmesi ile nesil ve nesiller arası farkların daha da dikkat çekici hale geldiği söylenebilir. Nesillerin birbirinden değer yaklaşımları, yaşam biçimleri vb. konularda farklı özellikler sergilemeleri her alanı olduğu gibi eğitim alanını da etkilemektedir.

Değerlendirmesi amaçlanan *Nesiller Arası Farklılaşma ve Din Eğitimi* isimli çalışma Giresun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Hüseyin Algur

¹ Türk Dil Kurumu (TDK), “Güncel Türkçe Sözlük” (Erişim 11 Eylül 2022).

tarafından kaleme alınmıştır. 2022 yılında yayınlanan eser, din eğitimi alanında Mehmet Akif Kılavuz'a ait "Kuşaklararası Din Eğitimi"² isimli çalışmadan sonra, "kuşak/nesil" kavramı ile "din eğitimi" kavramını bir arada kullanan ikinci eser olma özelliğini taşımasından dolayı dikkat çekmektedir. Nesiller arası farklılaşmanın din eğitimi bağlamında incelenmesi amacını taşıyan eser, nesiller arası farklılaşma olgusunun psiko-sosyal nitelikler taşımasına vurgu yaparak din eğitimi de benzer bir temellendirme ile konuyla ilişkilendirmektedir. Eser; kuşak tanımları, isimlendirme farklılıkları, kuşakların sınırlarının belirlenmesi gibi tartışmalara girmeden, insanları nesillere ayırmanın sağlayacağı pratik faydalara odaklanmaktadır. Eğitimin ve özelde din eğitiminin bir iletişim süreci olduğu gerçeğinden hareketle çalışma; kuşaklararası farklılıklar hakkında bilgi sahibi olmayı, iletişim sürecinin başarıya ulaşması için alıcının özelliklerinin bilinmesi zarureti ile temellendirmekte ve din eğitimi faaliyetlerinde nesiller arası farklılıklara bakış tarzının nasıl olması gerektiğine dair sekiz başlıktan oluşan bir modele yer vermektedir.

Eser, giriş ve sonuç kısımları hariç; "Nesiller arası Farklılaşmanın Tanımlanması" ve "Din Eğitimi Açısından Nesiller Arası Farklılaşma" adını taşıyan iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, eğitimin de bir tür sosyal çevre etkisi olarak görülebileceği ifade edilerek sosyal yapılarda meydana gelen değişikliklerin aynı dönemde doğan bireylere etkisi vurgulanmakta ve nesil kavramı üzerinden günümüz literatüründe kullanılan sessiz nesil, bebek patlaması nesli, X nesli, Y nesli, Z nesli, Alfa nesli gibi adlandırmalara değinilmektedir (s.1-4). Nesiller hakkında bilgi sahibi olmanın gerekliliğine kısa bir temasın ardından nesiller arası farklılaşma ile ilgili çalışmalara ait literatür, Batı kaynaklı olanlardan başlanarak Türkiye'de eğitim ve din eğitim alanı özelinde sıralanmaktadır (s. 5-12). Bu bölümde yazar, çalışmanın temel problemini "...farklı nesil tanımlamalarının analizlerini yaparak sosyolojik bir zemine oturan farklılıkların genelde eğitime, özelde din eğitimine etkilerinden söz etmek ve bu sayede hali hazırda devam eden örgün ve yaygın din eğitimi faaliyetlerinin niteliğine dair değerlendirmelerde bulunmaktadır." cümlesi ile ifade ederek akabinde çalışmanın alt problemlerini sıralamaktadır.(s. 13-14)

Nesil tanımları, nesiller arası farklılaşmanın sebepleri ve bu durumun eğitim ile ilişkisinin ele alındığı birinci bölümde, nesilleri sınıflamanın imkânı üzerindeki tartışmalara yer verilmekte, nesil tanımlamalarında Batı etkisine temas edilmektedir. Bununla birlikte Türk toplumu özelinde yazılan ve nesiller arası farklılaşmaya dikkat çeken çalışmalardan da bahsedilerek nesil tanımlarının bilinmesinin sosyolojik, pedagojik, androgojik bir gereklilik olduğu vurgulanmaktadır (s. 15-20). Bölümde ayrıca; nesil tanımlamalarının her neslin değer, tutum, yaşam tarzı ve kişilik özelliklerini gösterir tablolar yardımıyla açıklandığı ve nesillere karşılık gelen dönemlerde Türkiye'de meydana gelen önemli sosyal olaylara ve din eğitimi alanında yaşanan gelişmelere de yer verildiği görülmektedir (s. 21-29). Yazarın bu bölümde nesiller arası

² Mehmet Akif Kılavuz, *Kuşaklararası Din Eğitimi* (Bursa: Düşünce Kitabevi, 2011).

farklılaşmayı, içinde yaşanılan zaman diliminin kültürü, kültürün de bireyin yaşam tarzını belirlediği temel bakış açısıyla ele aldığı gözlemlenmektedir. Tarihsel süreç içerisinde eğitim felsefesinde meydana gelen değişikliklerin eğitimin planlaması, içeriği ve metotlarına yansıdığı gerçeğine temas eden yazar, bu durumun eğitimin hedef kitlesinin yaşadığı değişimi de göz önüne almayı gerektirdiğini belirtmektedir (s. 40-51).

Çalışmanın ana bölümü olan ikinci bölümde, din eğitiminin bir iletişim süreci olarak ele alındığı bu bağlamda iletişim sürecinde yer alan (kaynak, kanal, mesaj, alıcı) unsurların din eğitimi özelinde açıklandığı görülmektedir. Yazar burada “din eğitiminde kaynak” başlığı altında kaynakta bulunması gereken özellikleri, Millî Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterlikleri ile de ilişkilendirmiştir (s. 53-63). Süreçte yer alan üç öge ihtiva etmesi gereken özellikler ve öğrenci açısından anlamları ile birlikte ele alınırken “alıcı” başlığı nesiller arası farklılık ile bir bağ kurularak açıklanmış, alıcının özelliklerine değer tercihleri, kişisel özellikleri, tutumları ve yaşam tarzı alt başlıkları ile de değinilmiştir (s. 64-72). Eğitim programı bileşenlerinin (hedef-içerik-süreç-değerlendirme) kısaca açıklanması ve ardından din eğitimi programlarının bu kapsamda değerlendirilmesi ile devam eden bölüm, din eğitimcilerinin nesiller arası farklılaşmaya nasıl yaklaşmaları ve konuda doğabilecek sorunlara nasıl çözüm bulabilecekleri hususunda ilkeler içeren bir model önerisi ile sona ermektedir (s. 74-126).

Değerlendirmeye alınan kitabın yazarı, ilgilendiği başlıklar, öğrenciler üzerinde yürüttüğü saha çalışmaları, ayrıca öğretmenlik geçmişi itibariyle kaleme aldığı konuyu değerlendirmeye yetkin gözükmektedir. Nesiller arası farklılaşma konusunun iletişim bağlamında incelenmesinin yazarın yüksek lisans tezinin etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.³ Araştırma türünde değerlendirilebilecek eser, hedefi itibariyle akademik ancak hitap ettiği kitle bakımından aslında konuya ilgi duyan herkesin okuyabileceği mahiyettedir. Eserin dili, genel çizgisi itibariyle akademik özellikle din eğitimi alanına dair öneriler içeren konularda didaktik olarak değerlendirilebilir. Yazarın başlangıç kısmında ifade ettiği amacı doğrultusunda içeriği organize ettiği, genel olarak konunun işlenmesinin bir tutarlılık arz ettiği görülmektedir. Konunun ele alınmasında kullanılan doküman analizi ve literatür taraması yöntemi konu için uygun seçilmiş bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Kaynak kullanımında iyi bir literatür taraması yapıldığı görülmekle beraber özellikle insanların belli kuşaklar altında kategorize edilmesine itiraz eden görüşlere Batı literatüründen -en azından dipnot düzeyinde- örnekler verilmemesi⁴ ve nesillerin

³ Hüseyin Algur, *İlköğretim İkinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Öğretmen-Öğrenci İletişimi (Bayrampaşa Örneği)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009).

⁴ Konuyla ilgili sosyolojik eleştiriler için bk. Semi Purhonen, “Generations on Paper: Bourdieu and the Critique of Generationalism”, *Soc Sci Inf.* 55 (1) 2016, 94-114; Thomas C. Reeves and Eunjung Grace Oh, “Do generational Differences Matter in Instructional Design”, *IT Forum.* 1 (1) 2008, 1-25. Frank Giancola, “The Generation Gap: More Myth Than Reality”, *People Strategy.* 29 (4) 2006; 32.

farklı şekillerde isimlendirildiğinin ifade edildiği sayfalarda (s. 21) tanımlamaların hangi kaynaklarda geçtiğinin belirtilmemesi bir eksiklik olarak ifade edilebilir. Zira yazarın da belirttiği gibi insanları kuşaklara ayırma konusunda bir anlaşma bulunmamakla beraber, ilgi duyanlar için konuya itiraz içeren kaynakları belirtmek daha bütüncül/bilimsel bir okuma açısından önem taşımaktadır. Bununla beraber eserde, konuyu destekleyecek mahiyette şekil ve tabloların yer alması konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Kitapta okuyucu etkilemeyecek derece de olsa bazı yazım hataları bulunmaktadır.

Eserin yazılma gayesi olan nesil farklılaşması ve din eğitimi ilişkisinin iletişim odaklı olarak işlenmesi makul bir argüman olmakla birlikte, özellikle ikinci bölüm başlangıcında- her ne kadar bu ilişkiye iletişimin unsurları olan alıcı başlığında değinilmiş olsa da- eğitim ve din eğitimi açısından iletişimin önemine dair bir paragrafın bulunmaması konuya adapte olmayı zorlaştırmaktadır. Benzer bir durum, eğitim programı ile iletişim konusunu bağdaştırmada da göze çarpmaktadır. Yazarın burada konuyu, teorik düzlemde açıklaması okuyucuyu zaman zaman konudan koparabilmekte ancak konu örnek ya da araştırma verileri ile desteklendiğinde daha canlı bir anlatım üslubuna yaklaşılmaktadır (s. 74, s. 82). Özellikle din öğretimi ve Kur'an Kursu programlarının incelendiği bölümde, programların içeriğinde yer alan değer ve ahlak odaklı ilkelere dikkat çekilmesi bu bölümün kuşaklararası farklılaşma başlığına nasıl hizmet ettiği sorusunun sorulmasına neden olmakta bölüm sonunda bu soru zihinlerde cevap bulmamaktadır (s. 85-101). İlgili başlığın kitabın bütünlüğü içerisine yeterince harmanlanmamış olması kitabın zayıf yönlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Kitabın güçlü yanı ise daha önce üzerinde kalem oynatılmamış bir ilişkiyi (kuşaklararası farklılık- din eğitimi) gündeme taşımış olmasıdır. İlaveten yazarın konuyu iletişim ekseninde incelemesi ile "din eğitiminde verimliliği artırmak adına nesiller arası farklılaşma nasıl dikkate alınmalıdır?" sorusuna cevap olarak ürettiğini ifade ettiği modelin (s. 106) birbiri ile örtüşüyor olması konuyu işleme kurgusunun tutarlılığı bakımından önem arz etmektedir. Zira modelde iletişimin önemli unsurları olan bireyi tanıma, empati, etkin dinleme gibi aşamalar bulunmaktadır.

Sonuç olarak, kuşak yaklaşımını din eğitimi açısından güncel bir bakış ile inceleyen eser, konu üzerinde fikir sahibi olmak isteyen genel okuyucu ve din eğitimi sahasında akademik ya da hizmet veren olarak çalışan ilgililer için belirli bir perspektif ile derli toplu bilgilere yer vermesi, uygulamaya dönük bir model önerisi içermesi bakımından oldukça önemli, okunmaya değer ve kendisinden sonraki benzer çalışmalara referans olabilecek nitelikte bir çalışma olarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Çıkar Çatışması: Zeynep Kaya ATEBE dergisi editör kurulunda görevlidir. Ancak yazarın kitap değerlendirmesinin yayınlandığı bu sayıda alan editörlüğü görevi askıya alınmış ve editör yetkileri kaldırılmıştır. Bu bağlamda çift taraflı kör hakemlik ilkelerine uyulmuştur.

Kaynakça

Algur, Hüseyin. *İlköğretim İkinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Öğretmen- Öğrenci İletişimi (Bayrampaşa örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

Kılavuz, Mehmet Akif. *Kuşaklararası Din Eğitimi*. Bursa: Düşünce Kitabevi, 1.Baskı, 2011.

Türk Dil Kurumu (TDK). “Güncel Türkçe Sözlük”. Erişim 11 Ekim 2022. <https://sozluk.gov.tr/>